

Plan van aanpak gedragscode 2025-2029

Oktober 2025

Inleiding

In oktober 2025 is er een ambtelijke evaluatie uitgevoerd over de eerste maanden werken met de gedragscode bestendig beheer en onderhoud. Uit deze evaluatie blijkt dat de groot deel van de waterschappen dezelfde knelpunten ervaart bij de implementatie van de gedragscode.

De meest voorkomende knelpunten zijn:

- Het verplichte voorlopen, dat niet effectief lijkt te zijn
- De consequenties van het klepelverbod in breed spoorsituaties (hoeveelheid maaisel op de onderhoudsroutes en de onvrede van de aanliggende eigenaren daarover)
- De consequenties van het toepassen van de habitatbenadering (Arbo veiligheid, houtopslag en toename van rietvegetaties, risico's voor de water aan- en afvoer)

De oplossingen voor deze knelpunten liggen in:

- Het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van maaionderhoud op de beschermde flora en fauna
- Investeren in de relatie met RVO, ministerie en met name de soortorganisaties.

Uit de gesprekken met RVO en LVVN blijkt namelijk dat we met wetenschappelijk feiten moeten komen over wat de effecten van onze werkzaamheden zijn op de beschermde flora- en fauna. De praktijkervaringen moeten we omzetten in onderzoeken. Dit vraagt tijd en daarom moeten we nu aan de slag.

Een gezamenlijk plan zorgt ervoor dat niet elk waterschap voor zich onderzoeken uitzet, maar dat we onderzoeken krijgen die iets zeggen over het hele land. Bovendien bespaart het kosten als we gezamenlijk de onderzoeken laten uitvoeren.

Met het plan van aanpak nemen we LVVN/RVO en de soortorganisaties de gehele looptijd mee, waardoor er meer begrip en inzicht komt in de keuzes die we als waterschap hebben te maken.

Doel

- Wetenschappelijke onderbouwing krijgen op welke wijze de werkzaamheden van de waterschappen werkbaar kunnen blijven en recht doen aan de bescherming van wettelijke beschermde flora en fauna
- Investeren in de relatie met het ministerie/RVO en de soortorganisaties zodat er meer inzicht is in elkaars belangen en er meer begrip

Aanpak en planning

De voorgestelde onderzoeken komen voort uit de belangrijkste knelpunten, die benoemd zijn in de ambtelijke evaluatie en zijn weergegeven in tabel 1. De onderzoeken zijn los van elkaar beschreven, maar hebben veel interactie met elkaar. Belangrijk is daarom om de de samenhang tussen de onderzoeken te waarborgen. Dat zou kunnen door 1 groot onderzoek op te zetten, waarbij de beschreven onderzoeken, deelvragen zijn.

Onderwerp	Onderzoek/ aanpak	Planning
Voorlopen	Effectiviteit van voorlopen bepalen. Waar zitten met name vogels en op welke wijze kan je de nesten het meest effectief opsporen (voorlopen	4 ^e kwartaal 2026

	ecologisch deskundige, drones of inzet oplettende machinisten)?	
Klepelverbod	Effect van klepelen op flora en fauna inclusief het effect van klepelen in de gehele strategie bij wel of geen toepassing van de habitatbenadering	1 ^e kwartaal 2029
Habitatbenadering	Effect van laten staan van vegetatie op de wettelijk beschermde soorten bepalen Effect bepalen van meer schonen met meer vegetatie laten staan of minder schonen met minder vegetatie laten staan na een maaibeurt	1 ^e kwartaal 2029
Innovaties	Plan van aanpak innovaties (hoe scoren machines nu op fauna en wat hebben we te innoveren?)	3 ^e kwartaal 2026
Houtopslag en riet	Bepalen of en welke wettelijke soorten erin aanwezig zijn en welke werkwijze het best passend is. Bepalen of de klepelmaaier bij het verschijnen op opslag ingezet kan worden	4 ^e kwartaal 2026
Grens watertemperatuur	Gesprek met ministerie over de mogelijkheden	1 ^e kwartaal 2026
Evaluatie	Wat moeten we nu bijhouden voor een goede evaluatie van het proces en de bruikbaarheid van de gedragscode in 2029 en welke afspraken we hierover willen maken met LVVN/RVO Daarnaast de mogelijkheden verkennen op welke wijze we onze werkzaamheden kunnen uitvoeren binnen de omgevingswet (is dat via een nieuwe gedragscode of zijn er andere reële opties?)	1 ^e kwartaal 2026
Risico wateroverlast/ watertekort	Landelijke faalkans berekenen bij verder beperken van ons hydrologisch systeem	Laatste kwartaal 2028
Sporen van nesten	Nut en noodzaak van standaard beschermingszone	Laatste kwartaal 2027

	van 10 meter voor alle vogelsoorten	
Relatie	Beschrijven hoe we RVO/ LVVN en de soortorganisaties mee willen nemen in onze werkzaamheden/ onderzoeken en wat via een “best practice” kan en waar wetenschappelijk onderzoek nodig is	Laatste kwartaal 2025
Rol van provincies in de gunstig staat van instandhouding	De provincies zijn verantwoordelijk voor het inzichtelijk maken van de verspreiding van wettelijk beschermde soorten. Als waterschappen moeten we een koers bepalen of en hoe we de provincies willen aanspreken op deze taak	1 ^e kwartaal 2026
Volledig maaïen kleine sloten	Welke effecten heeft het wel of niet volledig maaïen van het profiel op wettelijk beschermde soorten.	1 ^e kwartaal 2029
10 cm maaïhoogte	Welke effecten heeft het wel of niet laten staan van 10 centimeter op wettelijk beschermde soorten	1 ^e kwartaal 2029

De planning is een indicatie en is onder andere afhankelijk van de beschikbare capaciteit bij de waterschappen en de onderzoekers.

De organisatie

De uitvoering van dit plan van aanpak ligt bij de in oprichting zijnde themagroep “implementatie gedragscode”. In deze themagroep zitten vertegenwoordigers van alle 21 waterschappen en bestaat uit beleidsmedewerkers, ecologen en collega’s die werkzaam zijn in het beheer en onderhoud.

Daarnaast zitten 1-2 medewerkers van unie van waterschappen in deze themagroep.

Een kerngroep van deze themagroep bestaande uit een medewerker van de unie en medewerkers van 4-5 waterschappen zijn trekker van de onderzoeken en komen met voorstellen, die besproken worden in de themagroep. Deze kerngroep bewaakt ook de voortgang en deelt de resultaten van de diverse onderwerpen met de themagroep.

Benodigde capaciteit themagroep

De benodigde uren per waterschap voor de themagroep worden ingeschat op 4 uur per maand. De benodigde uren voor kerngroep binnen de themagroep zijn lastig in te schatten, omdat ze afhangen van veel factoren. Verwachting is dat dit in ieder geval in het begin 32-40 uur per maand is.